

ISO Başkan Yardımcısı İrfan Özhamaratlı, ISO Başkanı Bahçivan ve ISO Başkan Yardımcısı Sadık Ayhan Saruhan.

Düşük faize rağmen sanayici net borç ödeyecek kadar kâr edemedi. Türkiye'nin en büyük 500 sanayi kuruluşunun borçluluk oranı yüzde 68.4'e çıktı. Sanayici borç batağından çıkmak için Ar-Ge harcamalarını yüzde 150 artırdı. Yüksek teknolojinin payı 3.3 puan arttı

Sıra No	2019 Sıra No	Kuruluş	Üretimden Satışlar (Milyar TL)
1	1	Tişiraş	87.949.306.283
2	2	Ford	37.070.568.006
3	3	İyeyit	25.850.659.907
4	4	Özyil-Benahut	24.535.365.339
5	5	Star Rafineri	20.821.490.682
6	6	Arçelik	18.618.318.252
7	7	Tofaş	17.214.311.653
8	8	İskenderan Demir ve Çelik	16.391.885.570
9	9	-	-
10	10	Ereğli Demir ve Çelik	14.146.073.159

Borç batağındaki sanayici teknoloji ve Ar-Ge'ye sarıldı

RECEP ERÇİN

İSTANBUL Sanayi Odası (ISO) "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu" araştırmasını açıkladı. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında sanayicinin borç batağına biraz daha saplandığı görüldü. 2019'daki düşük faiz ortamına ve nispeten yatay seyreden döviz kuruna rağmen sanayici elde ettiği kârı borç ödemekte kullandı, yetmedi daha fazla borç alarak borcu borçla çevirdi. Toplam borç ve özkaynak tablosuna baktığımızda borçların payı yüzde 68.4'e yükseldi. Bu oran 2018'de yüzde 67, 2009'da yüzde 49.1'di. Sanayicinin toplam mali borcu geçen yıl 2018'e göre yüzde 23.7 artarak 406.3 milyar TL oldu. Kısa vadeli mali borçlar yüzde 13 artarken, uzun vadeli borçlardaki artış yüzde 32.5'i buldu. Geçen yılki borç yapılandırılmaları kısa vadeli borçların uzun vadeye geçmesini sağladı. Böylece 2018'de yüzde 45.3 olan kısa vadeli mali borçların toplam mali borçlar içindeki payı 2019'da yüzde 41.4'e indi.

YÜKSEK FAİZLE MÜCADELE

Araştırma dün ISO Odakule Fazıl Zorlu Meclis Salonunda düzenlenen toplantıda kamuoyuna açıklandı. Toplantıda konuşan ISO Başkanı Erdal Bahçivan, şu uyarıları yaptı: "2019 yılında yaşanan tüm olumsuzluklara karşın sanayi kuruluşlarımızın esas faaliyetlerinden elde ettikleri başarıları, yine finansman maliyetlerinin gölgesinde kaldı. 500 Büyük'ün finansman giderleri yüzde 33.4 düşüşle 63.8 milyar TL'ye inerken, finansman giderlerinin faaliyet karı içindeki payı yüzde 88.9'dan yüzde 69.3'e geriledi. Yine kaynak yapısındaki toplam borçların payındaki son beş yıldır dikkat çeken bozulma, 2019'da da devam etti. ISO 500'ün

kaynak yapısındaki çarpıklığın en yüksek seviyelere ulaştığını hatırlatmakta ve bu oranların dünya ortalamalarının üstünde olduğunu vurgulamakta yarar var. Bu borç ve finansal yük altında sanayicinin bugün en büyük avantajı; faizlerin düşük seviyede seyretmesidir. ISO 500'ün temel göstergeleri de göstermektedir ki sanayici kazandıklarıyla borç kapatamıyor. Borçla yaşamak zorunda. Bu borcu çevirebilmek adına düşük faizlere ihtiyaç duyuyor. Bu nedenle yüksek faizle mücadele hiç hafife alınmamalı." Bahçivan ayrıca bu yıl içinde sanayicinin kaynak bulmakta sıkıntı yaşamadığını, düşük faiz ortamının daha da sürmesi gerektiğini ifade etti.

YÜKSEK TEKNOLOJİYE GEÇİŞ

Finansmanın bol ve ucuz olduğu dönemde aşırı borçlanan sanayicinin 50-52 milyar dolar düzeyinde döviz borcu bulunuyor. Bu toplam borçların yüzde 75'i düzeyinde. Birçok firmanın açık pozisyonu var. Bu yüzden kurlardaki dalgalanmalar ve faizlere karşı sanayici

Trilyonluk oldular

TÜRKİYE'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2018 yılında 878 milyar lira olan üretimden satışlarını 2019 yılında yüzde 16.4 oranında artırarak 1 trilyon liranın üzerine çıkardı. 2019 yılındaki artış, 2017'deki yüzde 33.2 ve 2018'deki yüzde 34.5'lik oranlarla kıyaslandığında, son üç yılın en düşük artış olarak dikkat çekti, büyüme performansı yavaşladı. ISO 500'ün ihracatı da yüzde 2.4 artışla 73.5 milyar dolar oldu. Temel göstergelere göre, 2019 yılında ISO 500'ün faaliyet karı oranı 2.8 puan gerileyerek yüzde 10.9'dan yüzde 8.1'e indi. Toplam faaliyet karı büyüklüğü ise 2018 yılında 108 milyar TL iken, 2019'da yüzde 14.6 azalarak 92 milyar TL'ye düştü.

Maaş ve ücret artışı yüzde 20.5

ISO 500'ün devreden KDV yükü, uzun yıllardır sürdürdüğü yüksek oranlı artışların ardından bu yıl sınırlı bir artış gösterdi. Devreden KDV yükü, bir önceki yıla göre yüzde 1.9 oranında artışla 10.8 milyar TL oldu. Duran varlıkların toplam aktifler içindeki payı 2015 yılında yüzde 46.3'e yükseldikten sonra gerilemeye başlamış ve 2018 yılında yüzde 38.8'e kadar inmişti. Duran varlıkların payı 2019 yılında ise küçük bir oranda artarak yüzde 39.1'e yükseldi. ISO 500'de kar eden kuruluş sayısı 381'den 411'e yükseldi. Faiz, amortisman ve vergi öncesi kar elde eden kuruluş sayısı 2019 yılında beş adet azalarak 483 olarak gerçekleşti. ISO 500'ün geçen yıl istihdamı yaklaşık yüzde 1 arttı. Ödenen maaş ve ücretlerdeki artış da yüzde 20.5 oldu. (Enflasyon yüzde 11.84 olmuştur.) Bu da ISO 500'ün istihdama katkı yapmaya devam ettiğini gösterdi. ISO 500'de yabancı sermaye paylı kuruluşların sayısı, 2019'da bir önceki yıla göre değişmeyecek 117 oldu. Halka açık kuruluş sayısı 2017'de 69, 2018'de 67 iken, 2019'da 66 oldu.

ruluşlarının bilançoları aşırı hassas durumda. Yine bu nedenle geçen yıl düşen faizler ve nispeten yatay kur sayesinde finansman giderleri azalırken üretim ve faaliyet dışı gelirler de yüzde 33.3 azaldı. Bu kalem 2018'de yüzde 196 oranında artmıştı. Türk sanayicisi bu kısır döngüyü kırmak için kamunun da verdiği teşvikler sayesinde son dönemde Ar-Ge ve yüksek teknolojiye yatırım yapmaya başladı. ISO 500 Araştırması'nda da bunun olumlu sonuçları görülüyor; 2015'te 3.3 milyar TL olan Ar-Ge harcaması 2018'de 3.8 milyar TL'ye, 2019'da ise önceki yıla kıyasla yüzde 150'den fazla artışla 9.6 milyar TL'ye yükseldi. Ar-Ge harcamalarının üretimden satışlara oranı yüzde 0.95'e çıktı. Yine

teknoloji yoğunluklarına göre sınıflandırmada yüksek teknoloji sanayilerinin payı 2017'de yüzde 3.6 iken 2019'da yüzde 6.9'a yükseldi. Düşük teknolojinin payı yüzde 36.2'den yüzde 40'a çıkarken, orta-yüksek teknolojinin payı da yüzde 20.2'den yüzde 23.5'e erişti. Yani Ar-Ge'ye yatırım yapan orta-teknoloji şirketler üst üste çıktı, yapamayanlar düştü. Bahçivan, "Orta-yüksek ve yüksek teknolojinin katma değerdeki payı ilk kez yüzde 30.4'e çıktı. Bunun savunma ve havacılık sanayi sektörlerinden kaynaklandığı düşünülmüyor" dedi.